

Önderiyle Haşrolmak

Dr.A.Turan ARSLAN

*Her insan topluluğunu önderleriyle birlikte çağıracağımızı
(hatırlat)'' İsra: 71*

İnsanoğlu tarih boyunca şu yer küresi üstüne nereden, nasıl, niçin geldiğini; nereye, nasıl, niçin gideceğini ve sonunun ne olacağını hep düşünüp durmuş. Bu düşünüş ve arayışta kimileri -İbrahim a.s. misâli- gerçeği bulmuş, kimileri de - Nemrud gibi - burnunun ucundan ötesini görememiş, Yaratıcı'nın kendilerine verdiği nimetleri kötüye kullanmış, şırmış ve daha da ileri gilererek ilâhîlik taslamışlar. Daha başkaları da dağa, taşta, aya, güneşe ve çeşitli hayvanlara tapmışlar; kurttan, kuştan medet ummuşlar... Yani bazı insanlar Hak'tan gelen daveti candañ kabullenmişler; birtakımları da bu ilâhî ses ve açıklamaya kulak tıkayarak gerçeği bulacağım diye yalpa yapıp durmuşlar. Hâlâ da öyle! Neyse, onlar bu uğraşlarında yoruladursunlar, biz ilâhî nurun aydınlığında sonumuzu sayredelim; bu dünya hayatında hangi kılavuza uyarsak nereye gideceğimizi öğrenebiliriz. Şüphesiz Rabbimizin sözü gerçeklerin özüdür:

«Ey insanlar! Sizi ve sizden öncekileri yaratan Rabbinize ibâdet (kulluk) ediniz. Muhakkak ki böylece (Allah'ın azabından) korunmuş olursunuz.» (1)

«Muhakkak ki Allah, inanıp iyi işler yapanları, altlarından ırmaklar akan Cennetlere sokar, inkâr edenler ise (dünyada) zevklenirler, hayvanların yediği gibi yerler. Onların yeri ateştir.» (2)

«Rabbinden apaçık bir delil üzerinde bulunan kimse, kötü işi kendisine süslendiren ve kötü arzularına uyan kimse gibi olur mu?» (3)

«İşte o (Sûr'a üfrüldüğü) zaman (kâfirler): 'Eyvah, eyvah! Bizi kabrimizden kim çıkarıp diriltti? Bu, Rahman'ın va'didir. Peygamberler gerçekten doğru söylemişler!' derler.

«Bu olay, bir tek sayfadan başka bir şey değildir. İşte ondan sonra hepsi toplanıp huzurumuza dizilirler.

Artık bugün (kıyamette) hiç bir kimse en ufak bir haksızlığa uğramaz. Siz orada ancak dünyada yaptıklarınıza karşılık alırsınız.

Bugün Cennetlikler, nimetler içinde safâ sürerler.

Onlar ve eşleri, gölgeler altında tahtlara kurulurlar.

Orada her çeşit meyve onlar içindir. Bütün arzuları yerine getirilir.

Bağışlayıcı bir Rab olan Allah'tan onlara söz olarak selâm gelir.

Ayrılmış bir tarafa bugün ey günahkârlar! (denir).

Ey insanoğlu! «Şeytana tapmanın, çünkü sizin apaçık bir düşmanınızdır.» demedi mi? Bunu size Peygamberlerim vasıtasıyla açık seçik bildirmedim mi?

Ve demedim mi? Sadece bana kulluk ediniz! Çünkü dosdoğru yol budur!

“

*Hakk'a varan
bütün yollar kapalıdır;
ancak Resulullah'ın
izine uyanlar müstesna.*

”

Şeytan sizden pek çok milleti kandırıp saptırdı. Siz bunu düşünecek, doğruyu anlayacak akla sahip değil misiniz?

(Kâfirlere ahirette şöyle denir) İşte bu, size va'd edilen Cehennem'dir.

Küfür ve inkârınız sebebiyle yaptığınız kötülöklere karşılık bugün dağların ateşle!» (4)

«Her insan topluluğunu önderleriyle birlikte çağıracağımız günü (hatırlat)!...» (5)

Son âyetteki önder sözcüğüyle Türkçeleştirdiğimiz «İmam» lafzı, sözlükte, kendisine uyulan, peşinden gidilen kimse demektir. Tefsirler, bu

«imam- önder» sözünü beş türlü yorumlamışlardır: 1— Peygamberler 2— İnsanlara indirilen kitaplar 3— Dinler 4— İnsanların dünyada yaptıkları işlerin yazıldığı amel defterleri 5— Dünyada etrafına toplanılan ve iyi veya kötü, Hak ve Batıl hususunda uyulan, peşinden gidilen kimseler. (6)

İnsanlığın sonu, âyet-i kerimelerde tavsif edildiği şekilde gerçekleşeceğine göre, bu imtihan da bize sorulan sorulara doğru cevaplar vermeli, konulan kaidelere uymalıyız. Kârlı çıkmak için buna mecburuz. Akıl rehberi böyle gösteriyor. Bilinmektedir ki, insanı hayvanlardan ve cansız varlıklardan ayıran ve onu ilâhî emirler karşısında sorumlu kılan en belirgin özellik akıl nimetidir. Öyleyse akıllı olduğunu söyleyen herkes sonunu iyi düşünmeli, şimdiden tedbir almalıdır. Bu konuda bir otokontrol ve otokritik yapmalıdır. Bu uzun yolculukta imamını (rehberini, kılavuzunu) iyi seçmelidir. Her insan, -yaşadığı zaman itibarıyla- çok uzak olmayan öte dünyada kendisini, «Cennet Bahçesi» veya «Cehennem Çukuru» duraklarından birine götürecektir. Zira bu seçimdeki en ufak bir yanlışlık, -başka seçimlere benzemez- acı bir sonucu doğurur. Kurtulma imkanı da kalmaz. Çünkü bu öyle bir şeydir ki gidince bir daha geri dönülmez.

Asırlar boyu müslümanları aydınlatmış olan İslâm büyüklerinin sözleri bu konuda da yolumuza ışık tutmakta... «Süfiyye tâifesinin efendisi, tarikat ve hakikat erbabının imamı Cüneyd el-Bağdâdî aleyhi rahmetü'l-Hâdî buyurdu: «Hakka varan bütün yollar kapalı, ancak ve ancak Peygamber aleyhisselâmın izine uyanlar müstesna!

Bâyezid el-Bistâmî rahmetullahi aleyh bir gün arkadaşlarından birine: «Hadi gidelim de şu nefsin veli diye

meşhur eden adama bakalım» Dedi. Gittiler... Adam evinden çıkıp, mes-cide girince kible tarafına tükürdü. Bâyezid, o adama selam vermeden derhal geri döndü ve şöyle dedi: 'Bu, Resulullah s.a.s.'in edeplerinden bir edep hakkında emniyetli olmayan bir kimsedir, artık, kendi iddiasında nasıl güvenilen biri olabilir' İlâhî emirlerin, nehiylerin ve haram-helâl sınırlarının korunması ve Allah'ın emirlerinin ifâ edilmesindeki durumunu görünceye kadar kendisine kerametler verilen kimseye aldanmayın! (7)

Şunu da söylemeliyiz: Naklettigimiz sözler, konumuzun ana hatları ve hülâsasıdır. Şeksiz biliyoruz ki, cihanda en büyük önder Hz. Peygamber s.a.s.'dir. Bizim o büyük ve yüce önderimizin şu duasını dilimizden düşürmeyelim: «Allah'im! bize hakkı hak göster ve ona tabi olmayı nasib et! Bâtılı bâtil göster ve ondan uzak olmayı nasib et! Yâ Râb! Eşyânın hakikatini bize olduğu gibi göster!»

Ne mutlu hakkı gören göze! Ne mutlu Hakkı işiten kulağa! Ve ne mutlu Hakkı anlayan akla!

Notlar

(1) Bakara sûresi, 21

(2) Muhammed sûresi, 12

(3) Muhammed sûresi, 14.

(4) Yâsin sûresi, 52-64

(5) İsrâ sûresi, 71

(6) Tefsiru'l Maverdi; C.2 s. 446

Daha başka yorumlar için bkz. İsmail Hakkı Bursevî, Ruhû'l Beyan, V, 186-7

(7) İmam Birgivi et-Tarîkatü'l-Muhammediyye s. 11.

Hayatımızdaki Bid'atler

Hasan DURMUŞ

Bid'atin kısımları

Geçen sayımızda açmış olduğumuz «Hayatımızdaki Bid'atler» köşemizde sizlere genel bir duyuru yapmış, bu köşeden maksadımızı arz etmiş-tik.

Bu sayımızda bid'at kavramı üzerinde durarak, manasını verecek, ehl-i sünnetin bu konudaki görüşlerini ortaya koyacağız. Ayrıca konu ile ilgili kavram ve ıstılahları izah edeceğiz.

Bid'at, aslında olmayıp sonradan ortaya çıkan şey, yenilik manasını taşır. İstilahta ise: Kur'an ve sünnetle delili olmaksızın yapılan şeydir.

Resulullah s.a.s.: «Her yeni şey bid'at, her bid'at sapıklıktır.» buyurmuşlardır. (Müslim) Ancak ehl-i sünnet ulemasına göre her bid'atın mutlaka dalâlet olması gerekmez. Bid'atler, bid'at-ı hasene ve bid'at-ı seyyie olmak üzere iki umumî kısma ayrılırlar.

Teravih namazı Resulullah zamanında, farz olarak anlaşılır bu da ümmete zor gelir endişesi ile cemaatle kılınmamıştır. Ancak Resulullah s.a.s.'in vefatından sonra farz olmak korkusu kalmamış ve dinin esasları tam olarak belirlenmiş olduğundan Hz. Ömer r.a. zamanında cemaatla kılınmaya başlanmıştır. Cemaatla teravih namazı kılanları gören Hz. Ömer r.a. «Bu ne güzel bid'attır.» diyerek bid'atleri hasene ve seyyie olarak iki kısma ayırmayı göstermiştir.

Zamanla insanların ihtiyaçları farklı alanlara doğru kayınca yeni şeyler ortaya çıkmış, müslümanlar bilim ve fende yeni ilerlemeler kaydetmişler, neticede İslâm'ın ilk zamanlarında olmayan yeni uygulamalar ortaya çıkmıştır. Nitekim Resulullah s.a.s. «Müslümanların iyi gördükleri şey, Allah katında da iyidir.» (Büluğ'u'l-Meram c.32) buyurmuştur. Binaenaleyh müslümanların iyi gördükleri şeyler birer keramettir ve içtihattır.

İslâm alimleri bid'atleri beş kısma ayırırlar. Hasene olan bid'atler, vacip, mendup ve mübah; seyyie olanlar ise, mekrup ve haram olan bid'atlerdir.

İlimleri kitap şeklinde bir araya toplamak, aklî deliller getirmek suretiyle dinsizlere red cevabı vermek vacip olan bid'atlerdendir. (Büluğ'u'l-Meram c.2 s. 133) Oysa İslâm'ın ilk zamanlarında böyle bir şeye gerek görülmemiş idi. Ancak zamanla insanlar akla itimat eder olduklarından böyle bir çalışmaya ihtiyaç duyulmuştur. Mektepler yapmak mendup; giyinip içmede fazla çeşitler kullanmak, kıymetli elbiseler giymek mübah olan bid'atlerdendir.

Mekruh ile haram olanları ise; İslâm'ın özüne ve esprisine uygun olmayan, itikadî, amelî ve müslümanların aralarında münasebetlerini zedeleyen kötü adetler ve yeniliklerdir.

Ehl-i sünnet itikadına uymayan ne kadar itikat varsa, hepsi itikatta bid'attır. Bazıları küfre varmış, bazıları varmamıştır. Fakat tümü de büyük günahlardan kötüdür. Hattâ adam öldürmek ve zinadan beterdir.

Bid'atin sünnete muhalif ve zıt olanları amelde bid'attirler.

Yapılması doğru yoldan ayrılmaya olmayan ve sapıklığı gerektirmeyen bid'atler adette bid'attir. (İmam Birgivi - Vasiyetnâme)

Bundan sonraki her sayımızda itikadımızı, amelimizi ve ilişkilerimizi zedeleyen bir bid'ati alarak siz okuyucularımıza izah edeceğiz. Bizzihî teala.